

ВЪЗПИТАТЕЛНИ АСПЕКТИ НА ПРОФИЛНАТА ФОТОГРАФИЯТА

ВЛАДИСЛАВ ГОСПОДИНОВ*

Резюме. В студията се разглежда въпросът за профилната фотография в социалната мрежа като едно от ярките проявление на съвременната дигитална революция и същевременно важна част от идентичността на личността – виртуална, но и реална. Това е направено от гледна точка на възпитателното влияние и образователните характеристики на този тип фотографска визуализация. Преди всичко е изяснена същността на профилната фотография в контекста на социалната мрежа с фокус към най-голямата и влиятелна. Очертани са функциите на профилната фотография, а също така е направена типологизация на профилните фотографии. Представени са основните знания, които трябва да бъдат усвоени във връзка с фотографията, имащи отношение към профилната такава. Акцентът е поставен върху уменията, които би трябвало да се формират в контекста на фокуса на студията. А именно: умения за заснемане, умения за подбор на профилна фотография, умения за разпознаване на визуална дезинформация, свързана с профилната фотография, умения за безопасно включване на профилната фотография в социални взаимодействия.

Ключови думи: възпитание, образование, фотография, профилна фотография, умения, знания, дезинформация, безопасност

* Имейл: v.gospodinov@fp.uni-sofia.bg

EDUCATIONAL ASPECTS OF THE PROFILE PHOTOGRAPHY

Vladislav Gospodinov

Abstract: *The study examines the issue of profiled photography in the social networking as one of the brilliant manifestations of the modern digital revolution and, at the same time, an important part of the identity of the personality – virtual, but and real, too. This is done in terms of the educational influence and educational characteristics of this type of photographic visualization. Above all, the essence of profile photography in the context of the social network with focus on the largest and most influential. The features of profile photography have been outlined, and typography of profile photographs has been made. The basic knowledge to be learned about the photography related to the profile is presented. Emphasis is placed on the skills that should be formed in the context of the focus of the study. Namely: shooting skills, profile photography selection skills, visual disinformation recognition skills related to profile photography, skills to safely incorporate profile photography into social interactions.*

Keywords: *education, photography, profile photography, skills, knowledge, disinformation, safety*

Съвременното развитие, което протича под влияние на **цифровата революция** (от англ. ез. digital revolution), доведе до силно изразена тенденция за извеждане на преден план на визуалността в комуникацията, общуването и като цяло във взаимодействието между хората. Централно място сред нея заема фотографската визуалност, т.е. представяне и използване на послания във вид на кадър – **фотографски образ като средство за взаимодействие** между индивиди, групи от хора, общности, свързани най-често в реални и с проектирани върху виртуални мрежи взаимоотношения. Значимостта на явлението нараства с оглед и на индивидуализирането и персонализирането на дигиталните (в т.ч. виртуалните) инструменти, включително на фотографията, до степен на „запазена марка“ на отделния човек под формата на профилна фотография в социална мрежа, т.е. включително с възможност за изключително голяма достъпност (публика). Всичкото това – сериозно като смислова значимост, в т.ч. **възпитателно влияние**, интензивност на процеса и мащаби на навлизане на фотографската реалност, до неотдавна своеобразна привилегия на ограничен кръг от хора – води след себе си и редица предизвикателства, които неизбежно рефлектират и в педагогически контекст. И всъщност от вариантите на решаването им в значителна степен зависи и начина, по който ще протича виртуалното взаимодействие между хората, което заема все по-голям дял в общуването на човека със света. С неизбежните проекции в реалната реалност и обратната връзка и зависимост, отново. В този смисъл профилната фотография и нейните възпитателни проекции е проблем, който (почти) не е изследван, въпреки актуалността си – като цяло това е характерно за повечето явления, които се наблюда-

дават във виртуалното пространство. Вероятно една от основните причини за това е тяхното изключително бързо възникване, мащабно разрастване и висока динамика на промените.

При изясняване на въпроса преди всичко трябва да се фокусира вниманието върху **същността на понятието профилна фотография**. Разбира се, трудно би могло да се каже, че това е самостоятелен жанр във фотографията. И това се отнася както за настоящия момент, така, вероятно, и за бъдещето. Но също така това важи по принцип за фотографията като цяло, където жанровото разнообразие е изключително голямо и преливащо помежду си. Има и някои по-утвърдени жанрове. Например според обекта на заснемане (портретна фотография, пейзажна фотография), според мястото (студийна фотография, street/улична фотография, travel/т.нар. пътуваща фотография) и др. А има и такива като продуктова фотография, в която е възможно да бъдат открити много от утвърдените жанрове на едно място. Но е голяма вероятността със задълбочаване на виртуализирането на съществуването и функционирането на човешката цивилизация профилната фотография да се утвърди като ясно обособен жанр във фотографията със свое собствено „лице“.

Конкретно, според електронния „Речник на думите в българския език“ значението на думата профил е следното.

Тълковен речник

мн. профили, (два) профила, м. 1.

Странично очертание, страничен вид на нещо. Изрязан профил.

2. Спец. Разрез, сечение на нещо.

3. Разновидност, вариант на специалност. Научен профил.

прил. профилен, профилна, профилно, мн. профилни. Профилна стомана.

Синонимен речник

(същ.) очертание, контура, силует

(същ.) сечение, разрез

(същ.) калъп, форма, образец, модел

(същ.) контур, скица

(същ.) конфигурация

(същ.) изрязана фигура

(същ.) напречно сечение

(„Речник на думите в българския език“, към 11.01.2019 г.).

С още по-голяма конкретика, организираност на съдържание и смисъл е посоченото в „Български тълковен речник“, а именно **„профил м. 1**. Вид, изглед на лице или предмет от страни. Срв. а н ф а с. *Фотография в профил*.

Жена с красив профил. 2. Сечение, разрез, обикн. вертикален, на детайл, сграда, част от местност и др. *Профил на местност. 3.* Форма на напречно сечение на валцовано желязо. *Железни прътове с Т-образен профил. 4.* Съвкупност от характерни черти, основна характеристика на предприятие, професия, учебно заведение и др. *Курс по география с учителски профил. Производствен профил.* [фр.]“ (Български тълковен речник, 2008: 785). Заедно с това думата е сред новите попълнения в речниковия състав на българския език и като такава в „Речник на новите думи в българския език“ тя придобива още по-актуално съдържание – „*Информ.* Лична информация, попълвана от потребител в специална регистрационна форма в сайт, с цел включване във виртуална общност, получаване на достъп до някаква услуга и под. *В профила си потребителят би могъл да разкаже за себе си, да сложи каквито снимки реши*“ (Речник на новите думи в българския език. 2010: 346).

На основата на тези дефинитивни смислови съдържания, всяко със своята специфика, би могло да се каже, че профилът е своеобразна „запазена марка“, съвкупност от характеристики на дадено явление, които определят неговата специфика, неговата неповторимост, уникалност, идентичност, въз основа на която то бива безпогрешно разпознавано. Профилът предполага определен формат, който се попълва от потребителя, влизащ в ролята на автор на собственото си своеобразно досие – за разлика от институционално зададените формати за профили, където информацията често се попълва независимо от волята на съответния субект – личност или организация. Поради което отговорността при изпълване със съдържание на профила (изходно-базово и последващо-надграждащо) е почти изцяло на опериращия с профила (изключваме случаите, в които други хора биха могли да правят публикации в друг профил). В този смисъл **профилната фотография** е именно използването на фотографията като средство за постигане на тази неповторимост и съответно предполага се безпогрешна разпознаваемост на конкретния субект. Профилната фотография и като процес, и като краен продукт (снимка) намира най-разнообразно приложение. Разбира се, най-често профилната фотография се свързва с документите за самоличност – лична карта като гражданин на държава, международен паспорт, лична карта като служител, здравна карта и др. В тези случаи през годините са утвърдени, в т.ч. в световен мащаб, стандарти и възможности за вариации откъм позиция на лицето с оглед безпогрешност при разпознаване и мерки за сигурност. А заснемането се реализира от специалисти в сферата, които имат специална оторизация. При заснемането лицето трябва да е анфас и да бъде със спокоен израз. През последните години в някои държави, в т.ч. и България, негласно широко в практиката се утвърди и е допустима усмивката – най-често или друга неголяма мимика, които биха могли да подскажат за темперамента на конкретния човек. Но това е само основата на визуалното представяне. Освен чрез характерни антропологични характеристики, след това идентичност-

та се изразява и посредством горната част на облеклото (с конкретен дизайн и цветови специфики) и чрез допълнителни, вродени или вторично появили се особености на видимата част от лицето, главата и шията (особени, не/характерни естествени или получени в резултат на инцидент, заболяване и други черти, белези, татуировки и др.). Сами по себе си фотографиите паспортен формат са добра основа за мащабно изследване от позицията на различни научни подходи, включително и по посока визуална психодиагностика, чрез която е възможно да се направят изводи и по отношение на начина, по който човек взаимодейства със света. А оттам до голяма степен и за начина, по който е формиран като личност със съответни характеристики.

Докато паспортният формат снимки са най-познати и все още най-утвърдени във времето, то ситуацията е много различна по отношение на профилните снимки в интернет и по-конкретно в най-често използвания формат за реализиране на профилна снимка – социална мрежа. Всяко подобно виртуално пространство предполага наличието на профилна снимка – визуално представяне пред света. Без това като цяло да е задължително условие за регистрация и участие в съответната мрежа.

Какво представлява **профилната снимка в социалната мрежа**?

Тя е:

- визуалната идентичност (своеобразна „запазена марка“) на личността/групата от хора, институцията;
- визуална визитка;
- визуално резюме;
- визуален поздрав към света.

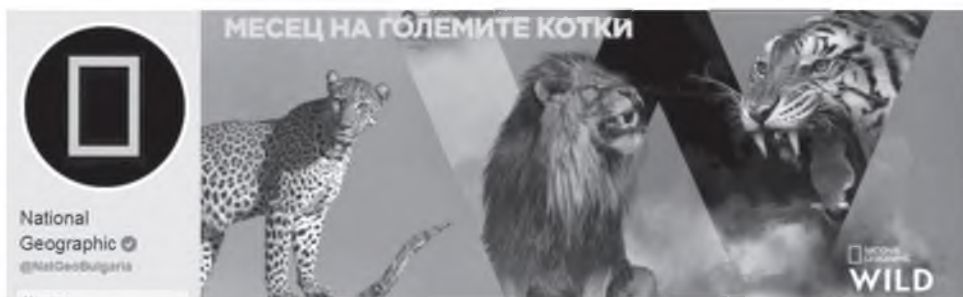
По-конкретно **функциите на профилната фотография** (изведени на базата на 114 изследвани профила през периода декември 2018 г.–януари 2019 г.) са:

• **Информационна функция** – най-често се изразява в това да предоставя информация за това как изглежда този, който оперира с профила – човекът, групата, организацията, институцията не е собственик на профила, а само на съдържанието, при това ако е достатъчно добре защитено авторското право. Допълнително кадърът би могъл да дава сведения за професията, местожителството и други, в т.ч. ако и фонът включва обекти, елементи, които да дават основание на наблюдателя да прави заключения в една или друга посока. Тази функция би могло да се каже, че е глобална, тъй като реално всяко явление, в т.ч. и фотографската визуализация, носи определена информация. А тя съответно бива разчитана по един или друг начин според характера на закодираното, гледната точка и възможностите на разчитания и др. В този контекст информационното влияние би могло да се бъде доминиращо рационално или емоционално. Като двете основни сфери на човешката личност взаимно се подкрепят и усилват при наличието на добри механизми на емоционална интелигентност. Така например красивата усмивка от стара

фотография поражда интерес по отношение на обстоятелствата, които са я провокирали, човека, който я излъчва, мястото и т.н. От друга страна, чисто познавателната информация в една фотография от своя страна провокира интерес и дори вдъхновяващи пориви към откриване на още образи, в които да се погледне на явлението от друг ъгъл (вж. Визуализация 1).

Визуализация 1

Заглавната част на страницата на Списание National Geographic, България

Източник: Фейсбук-страница на българското издание на Списание National Geographic (<https://www.facebook.com/NatGeoBulgaria> към 02.03.2019 г.)

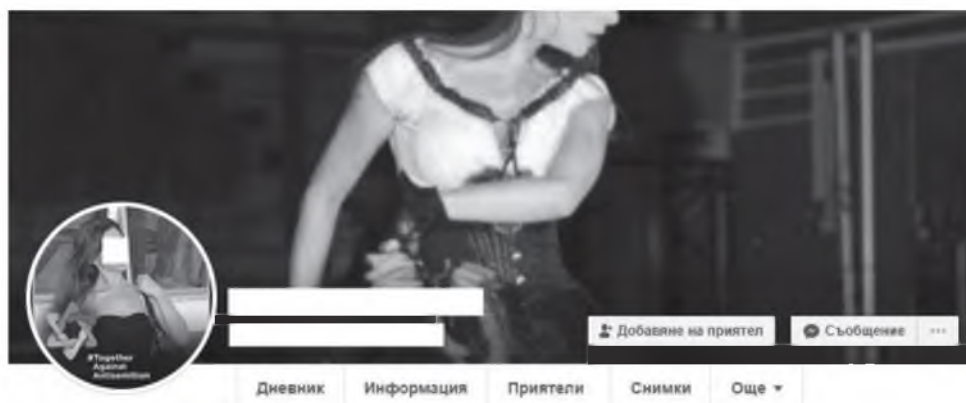
- **Мемориална функция** – произтича от първоначалната идея при създаването на фотографията, валидна и до днес – съхраняване на траен образ, създаден с помощта на светлината, през времето. Названието на функцията произлиза от мему (в превод от англ. ез. памет), т.е. чрез фотографския кадър се цели да бъде съхранена част от реалността в конкретния времеви момент (епоха, сезон, момент от денонощието и т.н.), като информацията и емоцията, които те носят, не са самоцелни, нито направата и/или съхраняването. Те трябва да са специално обмислени и съхранени чрез образа за бъдещето. За да „говорят“ не само на актуалните-съвременници, но и на следващите поколения. За да подкрепят усещането им за идентичност, за принадлежност, за да провокират много други градивни, предполага се, мисли и преживявания.

- **Възпитателна функция** – образът излъчва определени *естетически послания*, но и *ценности*, които насочват, ориентират личността, в т.ч. и при реализиране на поведенчески реакции и на конкретни модели на поведение. Образът внушава, а както отбелязва Л. Толстой, най-ефективно възпитанието протича под формата на внушение, т.е. естествено, неусетно, но затова пък трайно (Толстой, Графъ Левъ, 1907: 13). Снимката в този смисъл има двупосочно влияние – от една страна, демонстрира или би могло по нея, по излъчването на човека, по поредица и/или комбинацията между кадри (включително при оформянето на профила) да се прецени степента на не/възпитаност на човека зад профила. И от друга страна, кадърът влияе в една или друга

степен на наблюдаващите го. Това влияние е възможно да бъде от най-различен характер. Като цяло социалната мрежа свързваше първоначално хората главно от гледна точка на *забавлението* и на възможността да се открият (например руската социална мрежа „Одноклассники“ – в превод „Съученици“, е създадена именно с такава цел) и/или преоткрият във виртуалното пространство, където комуникацията и общуването протичат по по-различен начин (самата технология до голяма степен неизбежно детерминира тази различност), който дава възможност за представяне и изразяване на човека по начин, който до момента не е бил познат на останалите. Включително изява на талант, който, получавайки положителни реакции, се разгръща, понякога дори много интензивно и съдържателно, още повече. Дори до степен да бъде забелязан от съответни продуцентски и други фирми, които да го подкрепят и да получи още повече възможности – за достъп до още по-широка публика, за финансиране и т.н. Другото основно направление в развитието на социалната мрежа е *гражданската активност*. Социалната мрежа като формат дава възможност за изразяване на гражданска позиция, която да достигне до немалко хора (или със сигурност до повече от тези, до които би достигнала, ако комуникацията е на живо) и със съответен потенциал да повлияе на тези хора, а също така е и пространство за координиране на граждански инициативи (антидискриминационни, образователни и други кампании, обществени обсъждания, събития, протести, екологични акции и др.).

Визуализация 2

Лого (разноцветни ръце, хванати една за друга във формата на звездата на Давид – един от символите на еврейския народ, в т.ч. част от флага на Държавата Израел) и надпис на кампанията # Together Against Antisemitism (от англ. ез. # Заедно срещу антисемитизма) върху профилна снимка

Източник: Фейсбук, 20 към 03.03.2019 г.; поради конфиденциалност адреса не е изписан, а имената и лицето са заличени. Информацията се съхранява от автора на студията.

Разбира се, от немалко значение са *интеркултурните взаимодействия* и възпитателното им влияние – фотографията на профила носи информация и в този контекст. Това е възможност за опознаване на друга култура от безопасно разстояние, преди да се стигне (евентуално при това) до контакт на живо. Естествено разнообразието от теми трудно би могло да бъде обхванато, включително и поради обстоятелството, че съществуват много затворени групи, в които професионални общности, почитатели на артисти, маргинални групи и други споделят информация и общуват. В този смисъл социалната мрежа определено би могло да се каже, че оказва влияние върху формирането на светогледа на хората.

• **Дидактическа функция** – тя най-често се реализира чрез профилната снимка на научни организации, които представят в един кадър някакво постижение, математическа или химическа формула, например, или друго. Но не по-малко съществена роля за реализирането на тази функция има текстът към фотографията. При тези организации профилната снимка е като цяло несменяема, тъй като тя е под формата на лого и ролята на профилна в смисъла, който се влага при персоналните профили на отделните хора – представяне на развитие на визията на конкретния човек през времето и пространството, се изпълнява от т.нар. снимка на корицата. В случая тя е водеща, профилната остава в периферията и това е логично до известна степен, доколкото съответната организация, особено научна такава, трудно би могла да се идентифицира само с един човек.

• **Образователна функция** – тя в значителна степен обединява предходните две и се реализира от по-тясно профилирани организации в сферата на образованието и науката. Пример в това отношение е страницата на „Музейко“, самоопределящ се като „най-големият детски научен център в Източна Европа“ (Фейсбук-страница на „Музейко“, към 13.02.2019 г.), в който освен логото на организацията присъства изписана темата на месеца, съпроводена със съответна насочваща фотографска визуализация, която носи и допълнителна познавателна информация. Или заглавната част на страницата на Националната космическа агенция на САЩ (NASA) – следва се от ок. 21 455 096 млн. човека, която е придружена от следния текст: „Космическият апарат #Cygnus на корпорацията Northrop Grumman се вижда на 8 февруари в очакване, разположен на края на роботизираната ръка на Международната космическа станция на фона на красивата Земя“.

Визуализация 3

Заглавната част на страницата на NASA –
National Aeronautics and Space Administration

Източник: Фейсбук-страница на NASA – National Aeronautics and Space Administration (публикувана на 11.02.2019 г. и събрала 2600 реакции към датата на използване 05.03.2019 г.)

• **Диагностична функция** – от профилна снимка на лице би могло да се придобие немалко и сравнително точна информация (необходимо уточнение, имайки предвид разликите между реалната и виртуалната реалност) за човека относно: пол, етнически произход, социално-битов статус – професия, заемана работна позиция, гражданска активност, здравословно състояние, зъбен статус, предпочитания (към дейности, цвят/цветове, място/места на пребиваване, допълнителни аксесоари и/или др.). Но също така и по отношение на характера на човека. За последното би могла основно да съдейства Физиогномиката. Тя е „така необходима за психолога, юриста, педагога, лекаря, художника и за всеки образован човек“ (Щекин, Г., 2004: 19) научна област, която се занимава с откриване на „връзката между външния облик на човека и принадлежността му към определен тип личност, благодарение на което по външните признаци може да се установят психологическите характеристики на този тип“ (пак там: 710). Фонът на профилната фотография, тази от т.нар. корица, а също така и лонгитюдната диагностика – проследяване на кадри на няколко или на всички профилни снимки на конкретен човек през годините, също дава ценна информация за него и за частта от света, с която си взаимодейства.

• **Хедонистична функция** – в случая е поставена на последно място, но всъщност е една от най-важните. Поглеждайки назад в историята, става ясно, че социалните мрежи възникват именно като място за забавление. Включително и най-голямата и влиятелна социална мрежа Facebook (Фейсбук). Първоначално проектът на Марк Зукърбърг „представлявал малък сайт (страница в интернет – бел. на В.Г.) със снимки и информация за няколко студенти на Харвард (качени са снимките на две момичета и две момчета от университета

като е трябвало да бъдат оценявани и да се конкурират „кой е по-готин“). До тогава е нямало публикувана информация от подобно естество, представяща университета от тази гледна точка, и за по-малко от 4 часа сайтът има генерирани около 450 посещения с над 22 000 прегледа на снимките“ (<http://www.facebook.com>, към 04.02.2019 г.). Поради пренатоварване сървърите в началото изключват, а някои от студентите подават оплаквания, че са включени снимките им, без да е искано тяхното съгласие. М. Зукърбърг публично поднася извиненията си. Интересът към мрежата обаче остава и дори нараства. Извинението явно е добър похват, тъй като основният създател – Зукърбърг (той е водещ, но в екип от няколко човека), на мрежата го използва и при изслушването му пред Европейския парламент през 2019 г. във връзка с използване на информация на потребителите, която е събирана от мрежата и след това е предоставяна в услуга на бизнеса. Става въпрос за т.нар. таргетиране (от англ. ез. target – цел) – прицелване на потребителите с предложения, които се появяват в най-различен контекст (изскачащи или фонові реклами, стикери и др.) и се базират на информацията, предоставена от социалната мрежа (вероятно срещу заплащане) относно предпочитанията на съответния човек.

Според съдържанието и цялостното впечатление, което цели да постигне, условно **профилната фотография/снимка би могла да бъде разделена на няколко типа:**

• **Стандартен тип** – разбира се, трудно, особено в днешното време на контрасти и разнообразие, би могло да се говори за някаква унификация и стандартизация. А и по принцип, доколкото индивидуалността на всеки човек дава своето отражение във всичко, в което той се изявява. Но тук става въпрос за най-масовата практика по отношение на профилния кадър в социална мрежа. Този тип фотография предполага, но невинаги, политематичност на съдържанието на профила. Стандартният тип се отличава с: лесно и бързо разпознаване на човека, който оперира с профила, независимо дали е заснет в цял ръст или само част от горната половина на тялото, включваща задължително лицето; няма очила или други предмети, които закриват лицето изцяло или частично или не са типични за конкретния човек; лицеизразът е типичният, доминиращият, характерният за човека; няма нещо, което да е фрапиращо независимо с какъв знак – положителен или отрицателен; снимката е с неформален характер, за разлика от

• **Официален тип** профилна фотография – със своя по-строг и формален вид той в известен смисъл измества основния фокус на повечето социални мрежи като неформално пространство за общуване, забавление, опознаване на света и т.н. Но възможностите за влияние, които предоставя социалната мрежа, доведе през последните години до масово навлизане и на „сериозни“ теми, организации и други, освен масовия потребител. Характеризира се със следното: фотографията от този тип в най-висока степен се доближава до

класическия портрет и много често е направена целенасочено от професионалист при съответни контролирани условия; излъчването и обстановката са формални, официални, пресъздават сърцевината на дейността; този тип фотография се използва преди всичко от политици, бизнесмени, хора на ръководни позиции и като цяло от публични фигури.

Визуализация 4

Заглавната част на страницата на Жан-Клод Юнкер
Председател на Европейската комисия в периода 2014–2019 г.

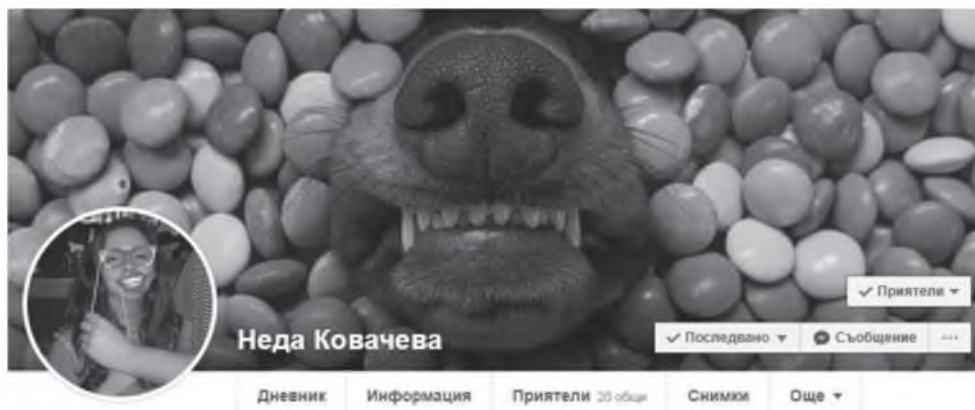
Източник: Фейсбук-страница на Жан-Клод Юнкер (към 01.03.2019 г.)

Профилната фотография, публикувана на 24 март 2017 г., която е събрала 2000 реакции (до момента на ползване). Съпроводена е със следния текст-обръщение на англ. ез.: *For 60 years, the values on which this Union is built have not changed: peace, freedom, tolerance, solidarity and the rule of law bind and unite us. They must not be taken for granted and we must fight for them every day./ В продължение на 60 години ценностите, върху които се гради този съюз, не са се променили: мирът, свободата, толерантността, солидарността и върховенството на закона ни свързват и обединяват. Те не трябва да се приемат за даденост и ние трябва да се борим за тях всеки ден. Визуализацията на корицата, публикувана на 14 септември 2018 г. е събрала 410 реакции.*

• **Забавен тип профилна снимка** – кореспондира най-пряко със замисъла при първите стъпки на социалните мрежи – в началото на съществуването им, но и до днес основен момент в тях – забавлението. Отличават се с изключително разнообразие. Но общото е, че показват това, което в момента или по принцип в най-висока степен вълнува човека и го изразява по най-добрия и изчерпателен от гледна точка на оператора на профила начин. Често това е свързано с артистичен поглед към професията, любимо занимание (хоби), любими хора, животни, места, предмети и др. Нерядко са свързани с демонстриране на чувство на самоирония.

Визуализация 5

Забавен тип оформление на профила, в т.ч. профилната снимка

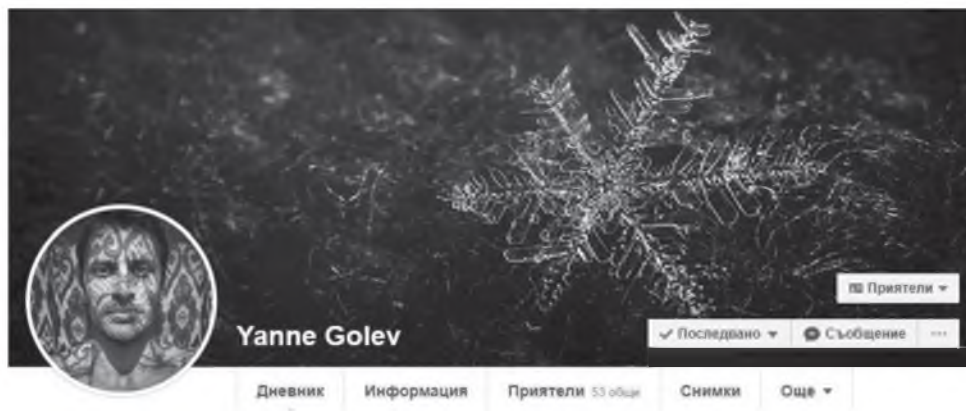
Източник: Фейсбук-профил на Неда Ковачева (към 01.03.2019 г., към която дата профилната фотография, публикувана на 16.12.2018 г. е събрала 105 реакции, а фотографията на корицата е публикувана на 14.12.2018 г. и е събрала 70 реакции).

Близък до този тип е

- **Артистичният тип** – използване на разнообразни способи на изкуството (вероятно най-разнообразния тип профилна фотография) за постигане на съответен желан визуален ефект, който се отличава с особено висока естетика и символна натовареност; използва се преди всичко от хората на изкуството или е създаден от тях за други хора. А глобално погледнато всяка профилна фотография е проява на творчество и артистизъм.

Визуализация 6

Забавен тип оформление на профила, в т.ч. профилната снимка

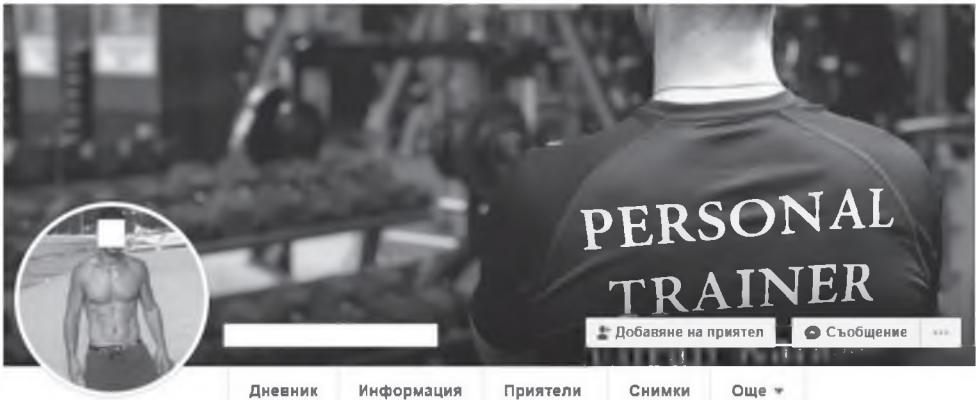

Източник: Фейсбук-профил на фотографа Яне Голев (към 01.03.2019 г., към която дата профилната фотография, публикувана на 15.08.2014 г., е събрала 699 реакции, а фотографията на корицата е публикувана на 07.01.2019 г. и е събрала 90 реакции).

• **Рекламен тип** – социалните мрежи са пространство и за общуване от по-друг характер – свързано с търговски отношения. Всъщност това е и основният фактор, който прави мрежите безплатни – възможността за представяне на стоки и услуги пред огромна аудитория на своеобразен пазар без граници. Все още има много неясноти за точните проявления на взаимоотношенията между търговските субекти и социалните мрежи, въпреки че има предположения и ситуации, които подсказват – така например продаване на информация от страна на социалните мрежи за предпочитания на техни потребители на търговски субекти с оглед споменатото вече target-иране. Но освен големите фирми, които се опитват да привличат клиенти чрез специално създадени страници или рекламни полета, всеки един човек с частна практика или като част от по-голяма структура би могъл да рекламира, както примера по-долу:

Визуализация 7

Рекламен тип оформление на профила, в т.ч. профилната снимка

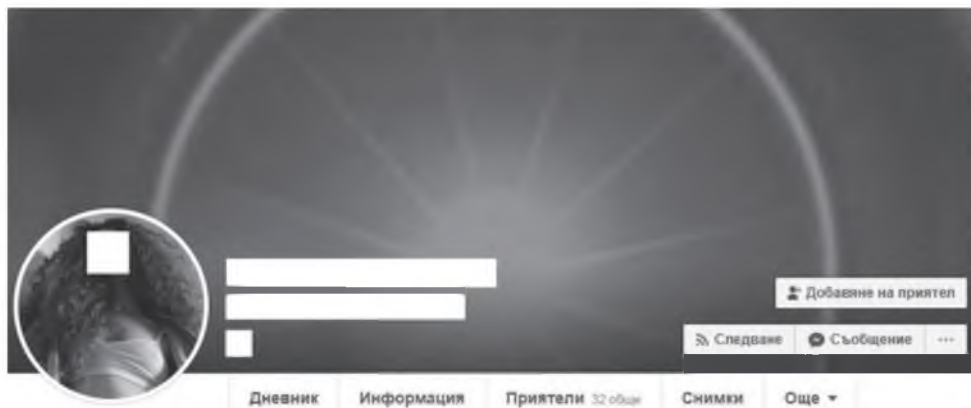
Източник: Фейсбук (към 03.03.2019 г.; поради конфиденциалност адреса не е изписан, а имената и лицето са заличени. Информацията се съхранява от автора на студията.)

Характерно за този тип фотографии е пълното фокусиране върху предлаганата стока или услуга и съдържанието е изцяло подчинено на водещата идея. Страниците/профилите на по-големите търговски субекти би могло да се неутрализират чрез съответна функция. Но не стои така въпросът при персонален (на отделен човек) профил. Той, предполага се, е приятел и наживо и неговото дистанциране, извън блокирането, е трудно. Но като цяло подобни профили не предизвикват интерес веднъж след като вече са опознати, освен ако наистина не се проявява специален интерес по темата, която е централна за профила. Публикации от подобни профили, в т.ч. и изцяло монотематичните, се подминават бързо, защото те не съдържат изненада, неизвестност.

• **Скандална** – характеризира се с голота, неприлични жестове, изкушение, пропагандиране на отречени от обществото идеологии, понякога недобре направената профилна фотография и/или др.

Визуализация 8

Скандален тип оформление на профила, в т.ч. профилната снимка

Източник: Фейсбук, (към 03.03.2019 г.; поради конфиденциалност адреса не е изписан, а имената са заличени. Информацията се съхранява от автора на студията.)

• Тип **черна дупка** – липса на фотография или наличното изображение е много тъмно, неясно, но като цяло не дава възможност за разпознаваемост на човека: организацията, субекта, който стои зад профила.

Защо е важна профилната снимка и защо значимостта ѝ ще нараства?

Като цяло тенденцията в развитието на човечеството и в сферата на визуалността води към **егоцентрирането на човека**. Първоначално хората са изобразявали в пещерите богове, природа и други явления, но себе си не. След това в изображенията се появяват и хората, които постепенно изместват като фокус останалите обекти. За да се стигне до настоящия момент, когато всеки ден в буквалния смисъл на думата се правят милиарди снимки или самоснимки (т.нар. selfie), немалка част от които биват публикувани в социалните мрежи, в т.ч. понякога и като профилни. Част от този процес е провокиран от широкия достъп до заснемащи устройства, от технологичното развитие, което направи възможно лесното боравене с тях, лесното трансфериране на образи и демократизирането, разширяването на достъпа до публичното пространство (чрез интернет), а и индивидуализирането и атомизирането на обществото (чрез персонален профил в социална медия или друга подобна платформа). По този начин днес всеки човек с профил в социална мрежа се явява в ролята на самостоятелна медия. От друга страна, ценностната система в началото на ХХІ в. е концентрирана върху отделния човек, в контраст с колективистич-

ния начин на живот преди това. Но е ясно, че „човекът е социално животно“ (най-малкото не може без „публика“, която да му дава обратна връзка) и като такова е трудно, дори невъзможно към настоящия момент да съществува независимо от останалите в едни големи мащаби, изключваме монаси, пустинници и други форми на съвременна аскеза. Същевременно от философска гледна точка чрез профила човек се превръща в своеобразна самостоятелна планета, едновременно в „галактиката“ социална мрежа и заедно с това до голяма степен независима, като допуска „на своя земя“ само одобрени приятели и съвременно неутрализира (чрез т.нар. блокиране) недобронамерените по някакъв начин, които по случайност или съзнателно са достигнали профила и не са се „поклонили“, т.е. не са спазили правилата и/или не са подкрепили позициите, които операторът на профила счита за правилни. В този контекст профилиите изпълняват в известен, вероятно немалък, смисъл и ролята на своеобразни лични храмове, в които приятелите засвидетелстват почитта си чрез харесване на публикации и особено на главната „икона“ в „храма“ – профилната снимка на модератора на това виртуално пространство. По правило – дали поради добрите си естетически достойнства (всеки човек по принцип се стреми да се представи по най-добрия начин според разбиранията си пред света) или като израз на уважение или любезност към заснетия и/или заснелия, профилните снимки най-често са сред най-харесваните публикации във всеки един профил в социалната мрежа. Без да е абсолютно правило. Това почти винаги дори е своеобразен индикатор доколко приятелят е истински приятел – „да ме харесва дори когато снимката на профила ми не е много добра като качество на образа, композиция или друго или просто не изглеждам добре“.

Високата динамичност на съвременното развитие и *свърхинформационното натоварване с текст* води до утвърждаване на визуалното закодиране, трансериране и дешифриране на информация. При него се оперира с огромен обем информация, за описанието на която понякога са необходими десетки, дори стотици страници.

Съсредоточаването върху профилната снимка е важно не само от гледна точка на адекватния начин на персоналното представяне на личността в актуалния момент, но и като *възможност за (авто)рефлексия* през времето, когато във времето се получи набор от такива снимки, съпроводени, разбира се, от реакциите към тях – чрез емотикони и/или чрез думи и/или други визуализации, в т.ч. и фотографски (например когато като коментар се представя друг кадър от едно и също събитие, на което е направен профилният кадър). Разбира се, профилът на всеки един човек – начинът, по който бива възприеман, се очертава от водещата фотография, но той придобива още по-ясни очертания посредством визуалното, но и вербалното съдържание на профила, извън актуалната визуална профилна част. Задачата на това съдържание е не да се противопоставя на водещия кадър и на водещото впечатление, което той

създава, а да го допълва адекватно. Профилната снимка е важна и от гледна точка на сигурността на личността, за дигиталните следи, които се оставят чрез нея и др.

От тук идва и **необходимостта от формиране** на умения в няколко насоки:

• Умения за заснемане

Тук не става въпрос за постигане във всички случаи на професионално ниво. Но масовото навлизане и употреба на визуални продукти, доминирани от фотографското изображение, налагат необходимостта като цяло от добра грамотност в тази посока, доколкото фотографията и визуалността също така постоянно и все повече съпътстват човека. В този смисъл е важно човек не само да разполага със съответните необходими базови знания и умения, но и да ги надхвърля. Конкретно тук става въпрос на първо място за **познания** относно:

- ✓ технически характеристики и особености при функционирането на тялото на заснемащото устройство (фотоапарат, видеокамера със фотографска функция, мобилен телефон, таблет и др.) – тип на матрицата (това е своеобразния „мозък“ на класическото цифрово фотографско устройство – фотоапарат или камера, както е по-популярна думата за обозначаване на фотоапарат в англо-саксонския свят, но у нас под камера се има предвид видеокамера; матрицата трансформира светлината с нейните различни дължини на вълната, цветове и т.н. в цифров формат във вид на образ);

- ✓ структура на обектива, видове лещи (сферични, асферични и др.) и особености на фокусното разстояние. Разбира се, това е важна част от техническите особености, но при фотоапаратите обективът има много специално и поради това обособено място, тъй като оказва осезателно влияние спрямо базовите възможности, задавани от тялото. Той е нещо подобно на възпитателните методи – технологията, инструментът, който се използва от човека, за да постигне желания резултат. Значението на обектива е толкова голямо, че нерядко някои от обективите са по-скъпи от тялото. При техниката от по-нисък клас фотоапарати – т.нар. сапунерки – поради компактния си размер и форма, наподобяващи кутия за пренасяне на сапун – както и при другите устройства, чрез които е възможно продуцирането на образ, обективът или лещите, изпълняващи подобна функция, са несменяеми. Обективите основно са широкоъгълни (т.нар. Fisheye – рибешко око в превод от англ. ез.; ок. 8–10/12–15 mm), позволяващи в ограничено по размери пространство да бъде включена максимално много от реалността в кадъра; широкоъгълни (ок. 15–18/35–50 mm) – при тези два вида обективи има деформация на образа на обектите – употребата на този калибър обективи е свързана преди всичко с постигане на желан артистичен ефект или поради липсата на друга възможност за заснемане на желаното и включване на максимално голяма част от него в един кадър при много малко отстояние между фотоапарата и самия обект (един от най-ярките

примери в този контекст е Божи гроб); стандартни (ок. 35–50–70/120 mm) – те главно се използват за портретна фотография; дългофокусни (с най-масово приложение и най-масово използваните, наред със стандартните); обективи за макрофотография – в едър план да бъдат заснемани миниатюрни обекти;

✓ брой мегапиксели (милионите точки, които изграждат образа) – в това отношение съществуват разнообразни възможности. От няколко мегапиксела, през масовия диапазон към момента 10–24 мегапиксела, до 50 и повече;

✓ скорост на затвора, режими на работа (пейзаж, портрет, спорт и др.) и т.н.

Проектирането на усвоената информация в конкретни поведенчески изяви и модели е свързано с **умения** относително:

✓ **стойка при заснемане** – тя преди всичко и на първо (най-важно) място има отношение към запазване на живота и здравето на заснемащия (понякога и на заснемания), но и към съхраняване целостта и функционалността на използваната техника. Стойката, разбира се, има най-разнообразни проявления, но класическата е свързана с изправено положение на тялото и около (в зависимост от височината на човека) две педи разстояние между стъпалата на странично разтворените крака. Целта е да се постигне максимална стабилност на тялото и по този начин да бъде възможно осигуряване на максимално навлизане на светлина пред обектива върху матрицата и съответно висока рязкост и яснота, т.е. качество на изображението. Допълнителна възможност за по-добра стабилност е допирането на фотоапарата до главата в областта на окуляра (т.нар. и по-популярно в разговорния език „прозорче“, през което до появата на цифровата техника задължително се е гледало преди да се пристъпи към финалната част – натискане на спусъка). Това, макар че все още е масовата позиция при заснемане, идваща през времето и стабилно утвърдена, води обаче до изместване на образа – когато само с едното око се гледа (лесно може да се установи емпирично, когато човек закрие последователно едното и другото си око със съответната за страната на лицето ръка). Гледането с две очи на екрана неутрализира този проблем, но е важно екранът да има 100% покритие на полето, т.е. това, което влиза в кадъра на фотоапарата и се поема от матрицата, да е напълно наблюдаемо и на екрана. Освен това поглеждането през окуляра е свързано с едно автоматично, често неусетно прегърбване подобно на това при поглеждане през шпионка на входна врата, което при по-продължителна практика води до деформация на стойката. В този смисъл не е препоръчително, особено при децата и юношите, при които ключов момент е правилната стойка на тялото. Разбира се, все още, доколкото от сравнително неотдавна влезнаха в употреба дисплеите, гледането в екрана при заснемане се приема за много „нефотографско“ действие, но практиката променя това и все повече го утвърждава. Включително и поради това, че човек има видимост не само върху полето, попадащо в проекто-кадъра чрез

окуляра, но и спрямо околното обкръжение, което е изключително ценно от гледна точка на предвидимостта на ситуацията и навременно отчитане на навлизането на хора, явления, животни и други в кадъра. И предприемане на по-навременна и адекватна реакция. При профилната фотография, правена от професионалисти, стабилността се постига най-често чрез контролирани условия – в студийна среда, при отлична осветеност, която гарантира високо качество на изображението, за което абсолютното базово условие е светлината. Включително и чрез осигуряване на Tripod – триножник, статив – за абсолютна стабилност – той се използва масово от фотографите в продължение на почти век. Но същевременно трябва да се отбележи, че почти всички или със сигурност повечето профилни снимки се правят от ръка, и то от собствената, на оператора на профила, ръка – selfie – самоснимка. Няколко са основните причини – по-лесно и/или по-бързо се получава образа; по-евтино е – една студийна фотосесия понякога изисква сериозен финансов ресурс; човек постига точно това, което желае (или много близо до него, особено като има и натрупан selfie-опит) и което понякога е трудно да бъде обяснено на друг човек; също така именно от позицията на непрофесионалиста много често се получават интересни и ефектни кадри;

✓ **рефлекси** при различни фотографски ситуации. Фотографията е свързана с улавяне на момента в извечно динамичния свят около нас – фотографите са своеобразни „ловци на мигове“, „спирачи на времето“. Това с особено голяма сила важи за портретната, респективно за профилната фотография. Човека почти постоянно е в движение, докато е буден, особено лицевата част на тялото. Дори и когато позира, лицето му се променя, често това става плавно, но при видима разлика, която серията от кадри е уловила. В този смисъл е важно заснемащият да познава себе си като реактивност, когато става въпрос за собственото си заснемане, или да набере достатъчно информация за реактивността на заснемания. Това означава малко преди натискане на спусъка да се предвиди, че е дошъл моментът, следвайки ритъма на лицеизраза (или телодържанието) на конкретния човек, така че едновременно да бъде уловен моментът (като сюжет и като качество на изображението, т.е. да няма размазване в кадъра поради движение или нелеп миг – например полуотворени очи при мигане и други подобни) и заедно с това той да е характерен за съответния човек, т.е. да представя най-пълно неговата идентичност, душевност. Това предполага добра предварителна подготовка под формата на диагностика: целенасочена – проучване на видео- и фотоматериали, ако става въпрос за по-известна личност, или нецеленасочена – под формата на ежедневни или други периодични (само)наблюдения;

✓ **композиране на образа** – освен че трябва да се проучи обектът за заснемане, да бъде заснет в подходящата позиция и стойка, е необходимо да се направи виртуално моделиране на реалността. Т.е. да се прецени и усети (сен-

зитивността на твореца) каква част от реалността трябва да се включи в рамката, наречена кадър, и при какво относително съгласуване в подредбата на форми и цветове, за да се получи въздействаща фотография. По отношение на профилната фотография разнообразието е толкова голямо, вероятно колкото хората, които я правят. При повечето хора по рождение има особености на лицето, които не стоят естетически добре. Почти няма съвършени лица – симетрични, с пропорции, съответстващи на утвърдени през вековете естетически параметри, без никакви козметични дефекти и т.н. Най-често става въпрос различна ширина на ноздрите, леко изкривен нос, погледнат в анфас и др. Разбира се, са налице и хора, при които в резултат от заболяване, инцидент, свързан с изгаряне, физическа деформация и/или други, дори само в резултат от процеса на остаряване, вторично, са придобили определени неестетични характеристики. Подобни „дефекти“ чрез подходящо композиране биха могли да бъдат неутрализирани до голяма степен, но не е добре да бъдат отстранявани напълно, включително и чрез софтуер за обработка на изображения, тъй като ще бъде създадена погрешна представа за външния вид на човека и това на живо е много вероятно да доведе до разочарование, ако виртуалните приятели все още нямат реално приятелство. Всъщност в немалка степен композирането на образа е определящо при селекцията на профилните (и не само) кадри.

Ако човек има желание да бъде по-конкурентен, особено във виртуалното пространство, включително за собствени потребности, свързани и с профилната фотография, той трябва да има предвид тези базови умения. Изграждането на подобни умения няма как да се постигне чрез един фотографски образователен курс. Необходимо е още при малките деца да се възпитава естетически вкус, внимание към детайлите, наблюдателност и др. П. Деларош застъпва тезата, че „детето се нуждае от ограничения, за да се изгради“ (Деларош, П., 2010: 7). Ролята на фотографския курс е да подпомогне личността в процеса на изявяване на заложен потенциал, в усъвършенстване на вече налични качества и евентуално да провокира развитието на други, съпътстващи – например умението за организиране на визуален архив, работа със софтуер за обработка на образи и др. Изключително силна страна на почти всички фотографски курсове и форми на образование по фотография в България в настоящия момент по отношение на профилната снимка е застъпеността на портретната фотография. Публикувана в социална мрежа като основна за виртуалната идентичност на съответния човек, тя се превръща в профилна. Като заедно с това трябва да се отбележи, че портретната фотография най-често стои в основата на профилната, но не винаги. Виртуалното пространство във варианта му на социална мрежа предполага в по-голяма степен излизане от „каноните“, но също така и възможността за правене на добавки към образа посредством софтуер на социалната мрежа (или друг). Например включване на надпис оцелял след земетресение или лого на голямо спортно събитие като световно първенство по футбол, олимпийски игри и др.

- **Умения за селектиране на заснети кадри за нуждите на социални мрежи като профилни и адекватното им включване**

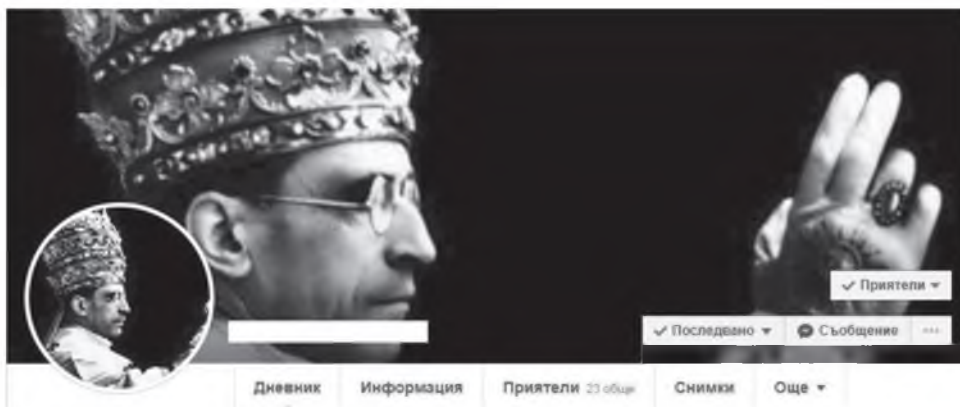
Милиарди кадри се продуцират ежедневно по света в най-различен контекст. Доминиращата част от тях е свързана с хора, а немалка част от кадрите с хора са самоснимки или т.нар. *selfie* (от англ. ез. *self* – себе си, собствен + *photography* = *selfie*, като тук се наслагва звука *ф* от буквеното съчетание *ph* от думата *photography*, съвпадащ с последната буква на *self* и звука *и*, изписван на англ. ез. като *ie*, стоящ зад буквата *y*). По правило самоснимката се прави преди всичко посредством мобилен телефон, включително и поставен на т.нар. пръчка за самоснимка (на англ. ез. *selfie-stick*), която дава възможност за постигане на по-голямо отстояние от заснеманите хора и съответно включване на по-голяма част от реалността и повече визуална информация в кадъра. Много малка част от подобни кадри намира публичност, но остават на някакъв носител – цифров (масова практика), хартиен (все по-рядко) или друг. Най-често се публикуват самоснимки, които отразяват моментно състояние на конкретен човек или група от хора и това е в състояние да компенсира дори естетическата и/или композиционна неиздържаност, каквато е характерна за този вид кадри (независимо от наличието на т.нар. двойни камери на мобилните телефони, които дават възможност на заснемащите се лица да виждат в екрана себе си и да преценяват как точно да направят кадъра, но често се получава и огледален, т.е. обърнат кадър). В подобни случаи възможността за селекция не е много голяма и най-често, ако има така, тя се свежда до подбор измежду няколко, направени в серия почти еднакви. Останалите се изтриват, поради постоянно недостигащо пространство, или се изпращат в облачно пространство или друга виртуална платформа.

При **подбора на профилна снимка** трябва да се отчитат следните моменти:

✓ Фотографският кадър, използван за профилен, трябва **да представя лицето на човека**, така, както на живо, при запознанство той се представя лице в лице с хората и общува. Много често вместо лице за профилната снимка се поставят животни, цветя, планини, водни площи – море, океан, езеро, водопад, река и т.н., анимационни герои, герои и/или обекти от компютърни игри като например *Mein Kraft*, *Super Mario*, образи на известни лица – актьори (например от сериала *Game of Thrones* – от англ. ез. „Игра на тронове“), музиканти, политици, писатели и т.н. от историята или от съвременieto и много други.

Визуализация 9

Образът на благославящият папа Пий XII (1876–1939–1958 г.), използван за профилна снимка и за корица на частно лице

Източник: Фейсбук, към 03.03.2019 г.; поради конфиденциалност адреса не е изписан, а имената са заличени. Информацията се съхранява от автора на студията.

В по-смекчения вариант на дистанцираност и частична анонимизация се налични най-често (тъмни) очила или други аксесоари (шал, карнавална маска, апарата на мобилен телефон пред лицето – снимка в огледало и др.) и артистични решения при композирането, светлината и т.н., които закриват частично или изцяло лицето. Разбира се, всеки човек има право да реши как да се представи, с какво да се идентифицира, какви мотиви да вложи за това да използва един от споменатите вече варианти, но проява на добро възпитание и коректност е човек да застава с лицето си и във виртуалното пространство. В противен случай се създава усещане за неискреност, а това е особено чувствителна тема във виртуалното пространство, където възможностите за манипулации са немалки, а обемът на дезинформацията трайно нараства. Като цяло се създава усещане за опит за прикриване на нещо – най-често несигурност от пребиваването в социалната мрежа, страх „да не се изложи“ или страх „да не ме помислят за повърхностен човек, понеже социалните мрежи са нещо несериозно“ и много други. Човек всъщност трябва да се страхува преди всичко от себе си – от виртуалното си поведение, в т.ч. и във визуален контекст, от него зависи кадрите, които публикува и посланията, които излъчват, как те ще рефлектират у публиката и др. Ето защо страхът в случая е проява и на своеобразна амбивалентност – „хем да съм в мрежата, хем да ме няма“. Едновременно да се заявя, да съм част от нещо, защото „ми е любопитно“ или е модерно, например, и едновременно „да стоя настрана“. Някои хора решават да се „застраховат“ и се регистрират, за да не го направи някой

друг от тяхно име, след което не са активни или само наблюдават. Всъщност това винаги е възможно, тъй като водещото при регистрацията не е името, а адресът на електронната поща. В този смисъл човек или участва пълноценно, или не би трябвало да се включва по начин, който поражда немалко въпросителни у публиката. И ако той реши, че ще участва в социална мрежа коректно, то трябва да е и „с лице“, освен с останалите характерни за съответната мрежа форми на активност. А всички други предпочитания, идентификации с каквито желае обекти, са нещо, което има място в профила, при това не някъде там – между публикациите, а във „витрината“ на профила, т.е. като т.нар. корица, на фона на която всъщност би следвало да изпъква профилната фотография. В този контекст следващ важен момент е

✓ да е налице *синхрон между профилната снимка и тази на корицата*. Когато те са много различни като цветове (особено някои цветове, които са несъвместими), послания, които носят, място на действие, характер на действие, сюжет, композиция на обектите, които включват в себе си и други, се получава усещане за фрагментарност, за хаотичност на профила, което често се пренася като отношение спрямо личността на автора му. Разбира се, и другата крайност не е добра – много висока степен на съвпадение, до абсолютно сходство, т.е. една и съща снимка да се използва и за профилна и за фонова (корица). Или опериращия с профила да постави своя образ, макар и в различна позиция и на двете места – това подсказва за повишена самооценка и егоцентризъм и се наблюдава най-често при известните личности – те имат страници, а не профили, тъй като последните имат ограничение по отношение на броя на приятелите – най-много 5000. Например страницата на тенисист № 1 в световната ранглиста на Асоциацията на тенисистите професионалисти (АТП) към началото на 2019 г. (03 февруари) Новак Джокович (Сърбия) е харесана от 7 105 712 човека. И двата кадъра са публикувани на 22 май 2017 г., като до момента са събрали 115 000 реакции за профилната снимка и 34 000 реакции за снимката на корицата. Това голямо разминаване подсказва, че дори да се постави по-атрактивен кадър за фон (фотографиите с хора, пресъздаващи движение, винаги са по-въздействащи и ефектни от статичните), който е и по-голям по площ (при Фейсбук-страниците е такъв дизайнът, за разлика от профилите), дублирането на образа на двата кадъра не е ефективно.

Визуализация 10

Заглавната част на страницата на тенисиста Новак Джокович

Източник: Фейсбук-профил на Новак Джокович (към 03.02.2019 г.)

С не по-малка значимост е и характерът на дейността, която е регистрирана, което също е възможно да промени ситуацията при реакциите между профилната и коричната снимка. Много показателен пример в това отношение е страницата на друг голям тенисист на съвременната епоха – Роджър Федерер (Швейцария).

Визуализация 10

Заглавната част на страницата на тенисиста Роджър Федерер

Източник: Фейсбук-профил на Роджър Федерер (към 02.02.2019 г.)

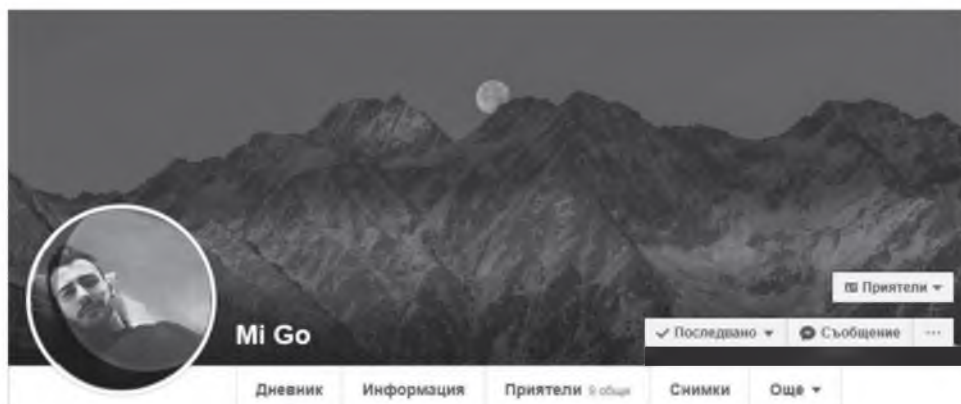
Тя, от една страна, не е фиксирана изцяло върху тениса, което създава усещане и възможност за излизане извън кръга на тенис средите и достигане на посланието до още повече хора. От друга страна, е свързана с благотворителна акция (и двата кадъра, т.е. тук има синхрон, за който стана дума). Интересното е, че на профилния кадър тенисистът е с най-богатия човек на планетата Бил Гейтс (и също така един от най-големите дарители), заснети в

почивката на благотворителен мач за децата на Африка. Въпреки това по-голям брой реакции е получила фотографията с неизвестните и бедни деца в Африка (303 000, срещу 56 000) по време на реализирането на благотворителна кампания на Фондация „Роджър Федерер“, която е много активна в това направление. Децата като символ на невинност, децата в нужда, които привличат съчувствие, е една от причините. Другата е, че се показва крайния резултат от вложените усилия в тази благотворителна акция. По този начин двата кадъра излъчват не само свързаност, но и континуитет на дейността. Разбира се, подобни инициативи освен че подкрепят положителния образ на хората, които ги осъществяват, са възпитателен пример, внушават послания, провокират определени мисли, преживявания и у зрителите.

✓ Допустимо е включването на оператора на профила в кадър за корицата, но ако е част от група хора (или е поне с още един човек), които имат значение за него. *Ролята на корицата е да бъде фон* и да допълва възприятието за конкретния човек, получено основно чрез профилната снимка и след това разгърнато и посредством текст към кадрите, а също и посредством други снимки. Включването на някои цветове и в профилния кадър, и във фоновия се възприема от публиката, макар и често на не толкова осъзнато ниво, положително. Но за да се получи подобно кореспондиране между цветовете, но и хармониране в атмосферата и излъчването най-сигурния, без да е единствен начин, е двата кадъра да бъдат направени на едно и също място и по едно и също време. С различен акцент, разбира се. Или да се направи така чрез постпродукция, че да хармонират макар и направени в различен контекст. Сполучлив пример за това е представеното по-долу оформление на профил във Фейсбук. Налице са два цвята – студен (сив) и топъл (бежово-светло-червеникав), които преливат във всеки от кадрите, но присъстват и в двата кадъра. Заедно с това дизайна на профилната фотография в тази социална мрежа към настоящия момент (кръг) умело е използван за кореспонденция с пълната – пълнолуние (кръгла) Луна, леко скрита зад планината (вероятно залязваща, доколкото е в тъмния сектор). Но Луната е представена и като полумесец, т.е. нова Луна в профилната фотография, с което се загатва за фазите на Луната, с метафорична препратка към живота – начало и край, промяна. Допълнено с текст на английски език (преведен на български език без претенции за абсолютна точност и художествена ритмика), който отразява душевно състояние – от минало, актуално или свързано с бъдещето.

Визуализация 11

Заглавната част на профила на Mi Go

*The moon is a loyal companion.
It never leaves. It's always there, watching, steadfast, knowing us in our light and
dark moments, changing forever just as we do. Every day it's a different version of itself.
Sometimes weak and wan, sometimes strong and full of light.
The moon understands what it means to be human.
Uncertain. Alone. Cratered by imperfections.*

*Луната е верен спътник.
Никога не си тръгва. Винаги е там, гледайки, непоколебима, познавайки ни
в светлите и тъмни моменти, променяйки ни винаги точно
както ние го правим. Всеки ден това е различна версия на самото себе си.
Понякога слаб и блед, понякога силен и пълен със светлина.
Луната разбира какво означава да си човек.
Несигурно. Сам. С кратери от несъвършенства.*

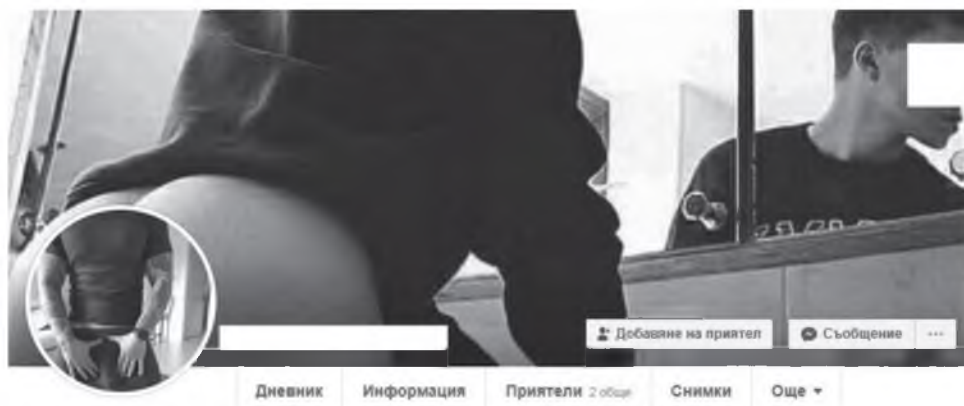
Източник: Фейсбук-профил на Mi Go (към 17.01.2019 г.)

✓ Сюжетът **не би трябвало да засяга светоусещането и чувствата на други хора** на база стническа, религиозна, полова, социална и т.н. принадлежност. Това означава да не се представят сюжети, свързани с поругаване по един или друг начин на религиозни, на национални и/или на други символи, например. Подобни кадри не само че не са етични, но и създават риск от блокиране на профила за определен период от време на основата на засичане от страна на социалната мрежа или подаден сигнал. Сходни по своята недопустимост са кадрите със сексуално съдържание, каквото въпреки ограниченията в някои социални мрежи присъства, при това нерядко много брутално, особено от гледна точка на евентуална детска аудитория, която би могла случайно

да попадне на тях по време на интернет-сесия. Показателно в този контекст е оформлението на заглавната част на профила по-долу. При него определено не отсъства фантазия и по-специален замисъл – представени са едновременно лицето, седалищните части (скрити зад профилната фотография и видими при самостоятелното ѝ отваряне) и очертаване на специфична интимна зона чрез ръцете. Разбира се, тук би могло само да се предполага дали това не е провокация от страна на юноша, начин за търсене на партньори срещу пари, вариант за изнудване след принудителна фотосесия или друго. Нещо повече, излъчването на кадрите не само че не трябва да създава дискомфорт у публиката, но би следвало да внушава с различни нюанси, според характера на профила/страницата, добронамереност, дєловитост, уважение и т.н. – хуманно отношение като цяло. В този смисъл е много важно да се намери и относителният баланс между цензурата и свободата на изразяване, което е понякога трудно (например при артистичната еротична фотография или мнения, които излизат от зоната на т.нар. политкоректност), особено когато изкуствен интелект следи за случаи „на ръба“. Поради тази причина вече има немалко хора, които са създали и оперират поне с два профила, а някои дори имат десет и повече, за да имат възможност да изразяват себе си, своята позиция – т.е. когато един профил бъде блокиран за определен период от време, се ползва/т друг/и. Разбира се, много от тези случаи наистина са в разрез с добрия тон, но има и немалко случаи на свособразна цензора, която индиректно подкрепя дезинформацията като сериозен проблем днес.

Визуализация 12

Заглавната част на профил със неподходящо за деца съдържание

Източник: Фейсбук, към 03.03.2019 г.; поради конфиденциалност адреса не е изписан, а имената и лицето са заличени. Информацията се съхранява от автора на студията.

✓ *Да се избягва публикуването на полиперсонални профилни снимки,* т.е. на кадъра да присъства освен операторът на профила и друг човек/други хора (вж. Визуализация 13). Профилът затова е персонален – за да представя пред света конкретна личност и тя да е разпознаваема, в т.ч. като самостоятелна, особено, когато не бива познавана от реалната реалност. Разбира се, всяко правило има и поне едно изключение. Така например е допустимо по най-различни поводи – фотодокументирана среща с известна и/или значима за конкретния човек личност, абитуриентски бал, загуба на близък човек и други, да бъдат публикувани временно като профилни и подобни кадри, свързани със събитието. Като е добре да бъдат придружени с буква, с дума, няколко думи, изречение или по-голям текст, чрез която/които да се внесе допълнително яснота за събитието, емоционалното състояние, местоположението на оператора на профила, в т.ч. да стане ясно за публиката кой кой е и др. От 2018 г. трябва да се отчита и европейският регламент за защита на личните данни. Децата също подлежат на по-специално третиране, когато става въпрос за фотография.

Визуализация 13

Заглавната част на профил, при който е налице полиперсонална профилна фотография

Източник: Фейсбук, към 03.03.2019 г.; поради конфиденциалност адреса не е изписан, а имената са заличени. Информацията се съхранява от автора на студията.

При оформлението на този профил е налице добър синхрон между кадрите за корица – високопланински пейзаж, и за профил (ски облекло в планинска обстановка), но лицето (лицата) е невидимо/са невидими. И отсъства персонализация (двама човека са в профилния кадър), но и името на профила не подпомага процеса на уточняване кой кой е – то е най-вероятно комбинация между имената на двамата човека с белези на мъж и жена, които също така най-веро-

ятно са двойка. Често в такива случаи на изключително силна привързаност между партньори се получава подобна ситуация на визуално оформление на профила. Като те може да имат един профил или два отделни профила с еднакво визуално съдържание на заглавната част, но с различни имена.

✓ Придържане към **автентичността** – разбира се, всяка област на живота, която го отразява по един или друг начин, не прави това абсолютно точно. Винаги има някакво надграждане или дефицит. Този смисъл профилната снимка вече е друга реалност, поради което тя не би трябвало да бъде да представя по неверен начин оператора на профила. Това означава, че при подбора на кадри трябва да се стремим да избираме такива, които, от една страна, представят нашата същност, от друга страна, не са манипулирани и, от трета страна, наистина създават усещането за естетика, естественост, автентичност, актуалност. Понякога техническите особености на устройството за снимане не се отчитат, макар че има желание за автентичност. Така например двойната камера на мобилния телефон прави образа огледален, което проличава, ако по лицето, ушите, главата на човека и въобще по тялото има белези, бенки, татуировки, обеци и/или други особености (дрехи, аксесоари), които спрямо реалността вместо вляво на кадъра излизат отдясно и обратното. А заглавията на книги, реклами, други текстове и т.н. са обърнати, ако попаднат в кадър при подобна ситуация. Но извън това, допустимо е използването на софтуер за допълнителна обработка, за допълнителна реалност, но това трябва да се осъществява много внимателно, по начин, който е ясен – т.е. или минимални, трудно незабележими корекции, или да е видно, че е използван такъв софтуер, но без изкривяване на реалността и създаване на погрешна представа у публиката, че в социалните мрежи всички са красиви (на живо понякога е трудно да бъдат идентифицирани и свързани с образа в социалната мрежа). Разбира се, повечето хора избират и поставят за профилна снимката, която са преценили, че е най-добрата и по най-добрия начин ще ги представи. Т.е. профилната снимка е по-скоро изключение, а не правило относно това как изглежда един човек.

✓ Придържане към **относителна константност**. Ежедневно се продуцират милиарди фотографски изображения, доминиращата част от тях на хора и вероятно значителен относителен дял имат самоснимките. Лесното им продуциране и възможността за многократно повторение, до получаване на желания резултат, води до натрупването на голям обем визуална информация. И по правило често човек не се удовлетворява с това да направи кадър, който му харесва, но има желание и да го сподели с другите, включително и като профилна снимка, когато по собствена преценка е много сполучлив. Това изобилие от кадри провокира и желание за честа промяна на профилната снимка, защото тя е и най-видимата от всички (независимо дали са приятели или не са съответните профили) и поради това има най-големи шансове да бъде забелязана и евентуално одобрена. Според собствено из-

следване най-често промяна на профилната снимка се извършва в периода от 13 до 30-годишна възраст, с пик през юношеския период. Тогава това е провокирано от обективната и динамична промяна на тялото, необходимостта от опознаването му (чрез „огледалото“ на фотографията) и потребността от одобрение от околните, която е особено силно изразена. Освен това човек прецизира поведенческо-ролевия си потенциал, поставен във все по-разнообразен контекст, и е изключително ценно „оглеждането“ в околните чрез реакциите, които се предизвикват у тях и биват изразявани чрез емотикони, коментари, други визуализации, чрез личен чат или други средства за комуникация и/или в разговор на живо. При възрастните хора основният мотив за промяна на профилната фотография не е изменението на външния вид – напротив, той дори понякога спира желанието за промяна на профилната снимка и човек остава завинаги на 33 години, например. Тук промяната настъпва по-рядко и най-често е във връзка със значими професионални изяви (заемане на престижна позиция, награди и др.), ключови житейски събития (сключване на брак, раждане на дете, внуче и др.), пътувания до интересни места и др. Освен това, предполага се, че зрелите хора от позицията на опита и естетическото си усъвършенстване вече имат по-пълна представа и по-високи критерии. А те не се изпълняват много често, поради което и промяната е през по-големи интервали. Добре е все пак средно един път на 1–3 години да се прави промяна. Подобен ритъм дава сигнал на публиката за устойчивост в поведението на личността, а не усещане за постоянно несигурна, търсеща себе си и визуално чрез чести промени на профилния облик. Освен това е и свързано с удобство една подобна константност, тъй като всеки свиква с визуалния вид на виртуалния облик на другите и те по-лесно са разпознаваеми. Но промяната все пак е необходима от гледна точка на постигане на добро ниво на съгласуваност между виртуалната визуалност и реалната визуалност (реалния вид) на отделния човек. Възможността „завинаги виртуално млад“ наистина е изкушаваща. Всъщност подобна времево задържана чрез образа визуалност е съществувала и преди интернет и социалните мрежи – в съзнанието на хората или чрез фотографиите на хартия. Но днес тя е по-видима и осезаема, бивайки дигитализирана. Не че не съществува и в другите варианти, но все по-малко (на хартиен носител) и все по-бледо (технологията до голяма степен освобождават съзнанието от задължението да помни, преработва и т.н.). Т.е. това е и много по-публично и не остава в семейния албум или в други пространства с ограничен достъп. В този смисъл постигането на максимално висока степен на съответност между виртуалния визуален (фотографски) образ и реалния образ ще създаде минимални условия за възникване на разочарование в „живия живот“ в случаите, когато за продължителен период от време не е имало среща на живо между съответните хора. Процесът на остаряване по-скоро не е приятен, но

е част от живота и трудно би могло да се скрие. Ето защо при профилните снимки на по-суетни зрели хора в средна възраст и след това акцентът трябва да бъде поставен към отвличащи фиксирането върху човека акценти – ярки цветове на дрехи, обстановка, впечатляващ сюжет, който провокира размисли за добро здраве и млад дух – яздене на камила в пустинята, скок с бънджи и много други. Също така избор на кадри, при които съответният човек е заснет в общ план и други. Към относителна устойчивост отделният субект трябва да се придържа и в случаите, когато има регистрации в повече от една социална мрежа или друг тип платформа. Това не означава да се използва една и съща фотография навсякъде, а да отразява автентично възрастта и да е налично относително композиционно, сюжетно, цветово и/или друго сходство. По този начин се изгражда у публиката усещането за цялостен, единен образ, който е устойчив и отчасти варира.

✓ *Видимата зона при публикуване на снимката в социалната мрежа* също трябва да се има предвид при подбора на кадри, което в немалка степен се определя и от композицията в нея. Нерядко се публикуват кадри, които, попадайки в матричната форма, зададена за профилната снимка в съответната социална мрежа (предимно кръг при повечето мрежи), напълно се разминават с идеята, която авторът е имал предвид. Много често се отрязват части от кадъра, включително от главата, включително лицето като ключова визуална идентификационна единица, променя се композиционен кадърът и други, а това нарушава ефекта при възприемане на образа. Така например при профила/страницата на Председателя на Европейския съвет Доналд Туск, следвана от 251 856 човека, се наблюдава класическа фотография на човек на трибуна, но поставена в кръговия дизайн на профилната фотография се получава отрязване на част от тялото и плътното му изместване („притискане“) вдясно. Доминиращият черен цвят в случая е адекватен на момента и кореспондира с кадъра от корицата – едноминутно мълчание на членовете на Европейския съвет в памет на двамата загинали и в съпричастност с 14-те пострадали човека в атентата в Страсбург през декември 2018 г.

Визуализация 14

Оформление на заглавната част на профила на
Председателя на Европейския съвет Доналд Туск

Източник: Фейсбук-страница на Доналд Туск (към 01.03.2019 г.)

Профилната фотография е публикувана на 16.12.2018 г. и е събрала 4600 реакции (до момента на ползване) е съпроводена със следния текст-обръщение на англ. ез.: *Observing a minute of silence in homage to the victims of the shooting in Strasbourg./ Съзерцавайки в минута мълчание в памет на жертвите на стрелбата в Страсбург.* Визуализацията на корицата, публикувана на 13.12.2018 г. е събрала 264 реакции.

В т.ч. е от значение върху какво точно ще попадне профилната снимка спрямо тази за корица, така че видимостта към ключова зона от корицата да не бъде нарушена и това да повлияе спрямо начина на възприемане. Например ако профилната снимка закрие част от изречение, формула или друг основен визуален акцент на снимката, използвана за корица. И двете снимки са функционално независими, т.е. чрез кликуване чрез курсора върху всяка от тях се отваря на преден план в целия си размер, но като обща картина – насложена профилната върху корицната – начина, по който най-често са видими профилите, е добре да има допълване, а не взаимно засенчване.

✓ **Вербалното придружаване** на снимката. Сам по себе си всеки визуален образ „говори“ – на съзнателно – чрез сюжет, цветове, форми, детайли и други, или на несъзнателно ниво – чрез свързване с архетипове и други форми и механизми на психиката. Но това не означава, че образът е достатъчен за постигане напълно на желания от автора ефект спрямо публиката. А и невинаги само образът е достатъчен, за да бъде разчетен авторовият замисъл, който всъщност е била и първоначалната творческа искра. Освен това образът и в онтогенетичен, и във филогенетичен план е първото ниво на възприемане на информацията за света около нас. За цялостното му възприемане е необходимо и словото. Особено когато става въпрос за профилната снимка. Една буква, една или няколко думи, изречения и друг тип вербализация (в т.ч. например

стих) верифицират авторския замисъл и доставят сигурност у публиката, че го е разбрала. Текстът в случая има добавена стойност. Той допълва картината, образа за образа и „отваря врата“ към още и други мисли и преживявания, които надграждат видимото. Частично ролята на текст към профилната снимка, когато тя самата няма такъв, изпълнява т.нар. мотото на човека, което например във Фейсбук-профила е разположено точно под профилната снимка. Но когато достъпа до профила е ограничен за хора, които не са приятели с този профил, мотото не е видимо. Практиката показва, без да е нещо строго задължително, че за да е по-успешна профилната фотография, би трябвало тя да бъде придружена с няколко думи, до обема на кратък текст, който информира за характера на събитие, преживяване, място на преживяването и др. Чрез словото не само трябва да се информира, но и да провокира настроение, да се дава познание и т.н. – според замисъла на оператора на профила. Защото, както отбелязва Ерих-Мария Ремарк в едно свое писмо до Марлене Дитрих: „Думите понякога дерат, когато искат да погаят“. Но също така трябва да се има предвид, че чрез думите към профилната снимка има по-голяма вероятност да бъдат провокирани думи, т.е. коментари. Това, от една страна, ще даде по-пълна представа на оператора на профила за ефекта на кадъра, в сравнение с емотиконите. И от друга страна, „трафикът“ към профила води до вероятността повече хора да забележат снимката, посланието, което носи и съответно тя да има по-голяма популярност.

✓ *Моментът за публикуване* на профилната фотография. Успехът на всяка фотография и като цяло публикация не само в социална мрежа, но и в интернет в немалка степен освен от съдържанието и формата зависи и от момента, в който тя става част от виртуалното пространство. В този контекст профилната снимка трябва да отговаря на няколко основни изисквания:

✓ Да е в контекста на общата събитийност, не само от гледна точка на индивидуалната такава. В дни на стихийни бедствия, катастрофи с множество жертви и други подобни поставянето на профилна снимка, показваща радост (повечето снимки са такива, доколкото радостта допада на мнозинството хора и съответно вероятността за по-голям ефект е по-висока) е повече от неуместно. В този смисъл отлагане на публикацията с един или повече дни би довело до по-добър ефект, от един сблъсък на контрастиращи реалности, който неизбежно рефлектира спрямо оператора на профила. От друга страна, именно в моменти на такива изпитания немалко хора променят визуалната си визитка, като поставят към съществуващата някакъв знак, свързан със събитието или друг вид визуализация – икона, плачещ ангел, увехнали цветя, траурна лентичка или др. Разбира се, и по повод национален празник е възможна промяна или модифициране на съществуващата профилна снимка. Но като цяло в такива дни при промени в профилните снимки не може да се вадят никакви задълбочени изводи за хората, освен че са съпричастни и граждански активни.

✓ Да отразяват персонални за личността или за съответната група, организация институция знакови събития. Подобна на споменатата, събитийна промяна нерядко се осъществява и по повод на рожден ден (време и за визуална равностметка), именен ден, друго голямо житейско и/или професионално събитие. При подобни случаи е възможно снимките да останат като трайни за профилни и др.

✓ Да е адекватна на сезона по местоживеене. Нерядко в забързания ритъм на съвременния човек хората остават чрез профилната си снимка дебело облечени и обути по време на лятото или по бански през зимата. Разбира се, среща и другата ситуация – когато съзнателно се променя сезона във виртуалната реалност. В този контекст трябва да се отбележи, че спомените на хората не подбират момент да се появяват в съзнанието. Много често това се случва при някаква липса. По този начин, например, през зимата на немалко хора им липсва лятото. Те почти постоянно си спомнят за топлото време, морето и др. Но някои от тях пренасят тези спомени и във виртуален формат, визуализирайки ги като в условията на отрицателни температури и снеговалеж публикуват като профилна снимка сюжет с тях от лятото. Разбира се, всеки има право на избор, но подобно действие провокира у публиката в известна – по-висока или по-ниска степен – мисълта за неадекватност. Също така е възможно при хора от Южното полукълбо, чиито приятели са главно от Северното, да са по сюжет на профилната снимка в сезона на приятелите си, за да има усещането за заедност. Същевременно е възможен и вариант, при който не е необходима промяна на профилната фотография всеки сезон – когато е направена на закрито.

✓ Да е в синхрон с ритъма на деня и на седмицата. Публикуването на профилна кадър на фона на ярко слънце в 01,00 ч. през нощта или на фона на лунна пътека в 12,00 ч. на обяд (т.е. не час-два-три след събитието) и направени в същата часова зона, влиза в сблъсък с естествения ритъм и чувство за момент от деня на публиката. А и вероятността да бъде забелязан кадър в този момент (в 1,00 ч. през нощта) също е много по-малка. Респективно вероятността да отпадне назад в новините нараства. Разбира се, и при виртуалните медии има т.нар. prime time (най-гледано време). Тогава вероятността новата профилна снимка да бъде забелязана и да набере най-много първоначални реакции е най-голяма. Това е времето от 18,00 до към 23,00 ч. в делничните дни и в събота и неделя (без вечерта). Който търси популярност на профилна снимка и не само, това е времето за изява. Но по-важното е да има адекватност между момента от деня на кадъра и момента от деня, в който ще бъде публикуван като профилна снимка. Подобна съответственост и последователност във виртуалното поведение е и израз на уважение към публиката, когато става въпрос за един кадър. Защото количеството и разнообразието на информация, която ежедневно се възприема и от социалните мрежи, са изключително големи. Постоянно човек влиза и излиза от ситуации, пространства и т.н. И когато

този процес би могъл да се облекчи, като се спестят разминаванията в контекста, не трябва да има колебания. Всяко едно разминаване от подобен порядък поражда редица въпроси фактологични и не само въпроси, води до загуба на време и т.н. В известен смисъл неутрализирането в контекста на контраста на времето, момента на продуциране и времето на публикуване би могло да се постигне чрез текста към фотографията.

✓ **Внимание към поредната/последната профилна фотография.** Тук става въпрос не за най-новата профилна снимка, като обикновено най-значима, а за това да се гледа на нея като или да се има предвид, че тя би могла да бъде и последна. Като цяло значителна част от хората живеят с мисълта, че смъртта ще ги заобиколи и ще стане чудо, носещо вечен живот. Но особено силно това важи за виртуалното пространство. В него наистина би могло да се постигне своеобразна вечност или определен период на живот след физическата смърт. Тогава профила се превръща в своеобразна банка памет, в която са съхранени в най-разнообразен формат (фотографии, текст, видео и др.) множество моменти от живота на съответния човек. Това е новост, която има за цел да реши въпроса с виртуалната проекция на починалите в реалната реалност. Конкретно във Фейсбук има такава функция, която приживе трябва да бъде настроена. Това позволява след смъртта на оператора на профил да не се допускат например нелепи ситуации, при които виртуални приятели честитят рожден ден, тъй като не са разбрали за неприятното събитие. Чрез тези настройки е възможно профила да се трансформира в мемориална стена, при която всички публикации до преди смъртта се „заклучват“, т.е. остават видими, но не може да се променя нищо по тях – посетителите да добавят или трият коментари, да реагират с емотикони и др. А само спрямо последващите публикации това е възможно. Не е възможно изпращането на покана за приятелство. И също така изрично е указано над корицата на профила за спецификата му. Нещо, което посочихме като необходимо още през 2011 г., преди да бъде решен този въпрос.

Визуализация 15

Оформленис на заглавната част на профила
на Amir F. Guttman (1976–2017), артист от Израел

Източник: Фейсбук-профил на Amir F. Guttman (към 04.03.2019 г.)

✓ **Умения за разпознаване на визуална дезинформация.** По принцип в цялостния информационен поток във виртуалното пространство визуалната дезинформация се превръща във все по-сериозен проблем за съвременното функциониране на обществото. Разбира се, дезинформацията не е нов проблем. Но с масовизирането на възможността за достъп до много и големи информационни платформи и особено с масовизирането на възможността за продуциране на информация от отделния човек, която да има широка публичност, при отсъствието на много ясни и/или утвърдени правила за функциониране във виртуалното пространство (нетикет) в настоящия все още начален период на неговото функциониране (но и съпроводено от динамични промени), съчетано с пропуски във възпитанието и зла умисъл, проблемът придобива все по-голяма значимост. Първоначално основно текстовата информация е във фокуса на дезинформацията, но значимостта на образа промени това, въпреки че е по-трудно манипулирането на визуалността. Но е по-убедителна за публиката визуализацията, текстът е на втори план. Всъщност човечеството има немалък опит с манипулирането на фотографски образи – особено силно то започва да се реализира по време и след Руската революция от 1917 г. С цел пропаганда и манипулиране на общественото мнение са правени корекции на заснети кадри по посока на: мултиплициране на група от хора с оглед постигане на впечатление за масовост на събитието = сила на революцията и заличаване/заместване

на образи на партийни и държавни ръководители, които са станали неудобни и/или са физически ликвидирани. По време на Втората световна война и на Студената война също има немалко примери. Като цяло главно в ключови моменти на криза (война, революция и др.) манипулираният образ се използва като своеобразно оръжие, чрез което се цели също „накланяне на везните“ в полза на използващите го по-умело. В днешно време, ако се има предвид това, човечеството се намира в своеобразна дез/информационна война и е много вероятно при възникване на бъдещи конфликти между две държави в реалността, те да бъдат разрешавани чрез ключовата роля на цифровите технологии със силен фокус върху (дез)информационния им аспект.

С оглед на така очертаната картина на различни нива се предприемат определени мерки за противодействие на дезинформацията, в т.ч. от страна на Европейския съюз. Тези действия в глобален мащаб все още са далече от постигането на желания резултат. И основната причина е търсенето на баланс между прилагането на определени мерки и свободата на изразяване. Към настоящия момент има много възможни мерки за противодействие на дезинформацията, но някои от тях са в конфликт и биха довели или вече водят (в някои държави вече се прилагат) до нарушаване на основни права, залегнали във Всеобщата декларация за правата на човека (приета от Общото събрание на ООН на 10 декември 1948 г.). Така например в Китай е ограничен достъпът до световния интернет – стъпка, която прави опити да направи и Русия. В този смисъл до (но най-вероятно и след това) утвърждаване на адекватни на съвременното масово разбиране по отношение на баланса контрол с оглед сигурност – свобода и функциониращи механизми по отношение на дезинформацията, **ключов момент ще бъде възпитаването на умения**, които да помагат на човека да се предпазва от това явление. В този контекст **профилната снимка в социалната мрежа** е ключов момент по отношение на възможността за **дезинформиране** в това пространство. По следните начини:

- ✓ отсъствие на профилна фотография, т.е. наличие на посочения по-горе тип профилна снимка „Черна дупка“. Възможните причини за наличието на такова „лице“ на профил са няколко: създаден от неопитен човек профил, който е изоставен; профил, създаден, за да се използва за шпиониране на други профили, в т.ч. и автентичен на същия човек профил – да установява какво е видимо за публиката, извън собствените приятели; провокиране на интерес, особено, ако името е такова – понякога, особено при децата и юношите, много голям интерес предизвиква неизвестността („Какво се крие зад безизразния профил с име „Един убит“, например);

- ✓ поставяне на фотографско изображение на друг човек с цел по-добро представяне и привличане на интерес. Тук не става въпрос за случаите, в които много хора, преди всичко деца, поставят вместо своята, снимката на своя т.нар. идол (музикален изпълнител, граждански активист или др. или образа

на приятеля/приятелката си – по-рядко). В такива случаи целта е подвеждане на публиката с оглед постигане на нематериални (харесване) или материални ползи. Много често се използват красиви изображения, взети от интернет или от друг профил (на по-малко известен фотомодел, например) на представител от съответния пол, който измамникът желае да привлече (собствен или противоположен), най-често с цел сексуален контакт. Зад изображението често се крие човек на същата възраст, но с недобра външност, или човек, който е красив, но под прикритие търси партньор поради срамежливост, или е човек на много повече години, но желае контакт с по-млади от него хора и др. Подобни **измамни профили би могло да се разпознаят по:**

✓ момента, в който са се включили в мрежата – например във Фейсбук в информацията под профилната снимка е посочен момента, от който съответният човек се е регистрирал и е станал част от мрежата – например „Присъедини се през Септември 2009 г.“. Често подвеждащите кадри са на профили, които са създадени сравнително скоро – до месец-два по-рано. Подобни профили не просъществуват дълго, тъй като биват докладвани от пострадали по някакъв начин потребители, мрежата ги закрива, благодарение на определени филтри за информация, които подават сигнал или след сигнал на специализирани държавни, международни институции и/или организации. Често след като биват закрити подобни профили, създалите ги, генерират нов/и също толкова фалшив/и профил/и;

✓ отсъствие на активност в профила, а наличие само на кадри за профил и/или за корицата. Това често е видимо, дори и преди да е настъпило сприявяване. Идеята на опериращия с фалшивия профил в подобни случаи е да се оставят възможно най-малко дигитални следи. Понякога, за да се прикрие малката активност, се публикува многократно една и съща снимка – предимно профилната и или на корицата. Това, разбира се, би могло да е и продукт на изкуствен интелект, който все повече навлиза, т.е. от гледна точка на генериране на трафик, в т.ч. и съответно с оглед на търговска изгода;

✓ манипулирано изображение на оператора на профила – това също е вид дезинформация, която не позволява на човек да направи информиран избор, когато преценява дали да приеме или подаде покана за приятелство, или как да реагира, когато става въпрос за виртуален приятел, особено когато той не е познат в реалността, а по име е открит в мрежата. Днес съществуват разнообразни програми за „надграждане на реалността“. Те определено се явяват сериозна опасност за истинската фотография с потенциал да я заличат. Все по-често се наблюдава явлението, при което хората много повече време отделят за т.нар. постпродукция, т.е. обработката на изображението със съответен софтуер (такъв вече присъства, макар и в най-базисни параметри, и в мобилните телефони), отколкото за заснемане или за концентриране по посока на

създаване на образ, при който няма да се налагат никакви корекции или ще се наложат минимални такива;

✓ **разминаване между името на профила и името, съдържащо се в адреса на профила.** Когато хората, които имат желание да създадат фалшив профил, не са достатъчно умели, те използват за регистрацията собствения си истински адрес на електронната поща, а не нов, различен, който също е истински и действащ, но зададените демографски данни в него (име, дата на раждане и др.) не са истински. Самата профилна снимка при свалянето ѝ на компютъра (това обаче е и опасно от гледна точка на възможно вграден компютърен вирус) понякога също подсказва чрез името си, откъде е взета;

✓ **разпознаването е важно не само по отношение на фалшивите профили, но и от гледна точка на дешифриране на посланията на профилни снимки, при които няма проблем с автентичността.** Понякога характера на комуникацията във виртуалното пространство води до разминавания между вложения и разчетения смисъл.

• **Умения за безопасно включване на профилната фотография** във взаимодействията на човека с другите. Този въпрос има отношение и към предходни, като своеобразно негово продължение, но от друга гледна точка. Стъпките, които трябва да се предприемат в този контекст, са няколко: внимателен подбор на приятели – по възможност да бъдат познавани в реалността или по профилните им фотографии и видимата част на профила да се преценява дали да бъде приета или съответно подадена покана за приятелство; да бъдат така направени настройките на профила, че да е видима само профилната фотография, а не когато тя бъде увеличена на голям екран с оглед разглеждане, да има възможност да бъдат разгледани всички останали профилни снимки; фонът на профилната снимка, но и на снимката на корицата не би трябвало да дава съвсем точна конкретизация по отношение на местоживеенето, местоработата и т.н. на човека, за материалния му статус; снимките би трябвало да бъдат маркирани с името на автора и/или собственика на фотографията на места, които едновременно не нарушават естетическите достойнства на кадъра и трудно биха могли да бъдат отстранени или заличени. Това е важно както с оглед защита на авторското право, така и с оглед ограничаване на възможността за използване на профилни кадри и евентуално друго съдържание при създаване на фалшив профил от злонамерено лице; също така е добре на определен период от време (седмица, месец/и, година или др.) в зависимост от публикационната интензивност и цялостна активност да се прави „профилактика *ж.* 1. мед. Съвкупност от мерки за предпазване от заболяване. 2. *техн.* Съвкупност от мерки за предпазване на машини и съоръжения от износване и повреда. [гр.]“ (Български тълковен речник, 2008: 785), т.е. преглед на профилните снимки (но и на цялостното присъствие в социалната мрежа) и на приятелствата с оглед неутрализиране на възможни проблеми. При подобен

преглед би могло да се премахнат дигитални визуални следи (в т.ч. профилни снимки), които от дистанцията на времето биват преценявани като неуместни. Или да се прекрати приятелството с хора, които поставят профилни снимки, които създават усещането за накърняване на реномето (имиджа), когато биват свързвани със съответния човек, с когото има приятелство. Като цяло заличаването на дигитални следи е трудно. Това, от една страна, е добре, когато става въпрос за случаи на злоупотреби. Но от друга страна, е проблем, когато от позицията на по-големия опит и израстване човек прецени, че някои профилни кадри са неуместни, но те вече са копирани на много носители.

На последно, но не и по значение място е едно ключово условие – всички усилия с оглед формирането на горепосочените умения трябва да са хуманни и да съдействат за **съхраняването на човешкото и човечността** в свят, когато все повече хората се отчуждават посредством технологиите, а те под формата на изкуствен интелект все повече започват да управляват хората в прекия и в преносния смисъл на думата. В т.ч. и социалната мрежа и като мозайка от образи би трябвало има като водеща идея да се използва като средство, чрез което се допълва общуването на живо, а не като средство, което измества този вид общуване (Господинов, В., 2011).

В заключение, **профилната фотография представлява сърцевината на виртуалната идентичност** на значителна част от хората по света и у нас. Тя се превръща и в част от реалната идентичност на личността, доколкото все повече нараства продължителността на пребиваване във виртуалното пространство и хората биват свързвани с образа, изграден в социалната мрежа, особено с участието на профилната снимка. Подобна значимост безспорно носи и изключителен потенциал за осъществяване на целенасочени възпитателни и образователни взаимодействия. Този потенциал към момента като цяло не се използва напълно или в правилната посока. Това е свързано с недостатъчната дигитална компетентност на немалка част от тези, които трябва да възпитават, но нямат съответните знания и умения, тъй като дигиталната революция макар и интензивна е все още „млада“. А така също и с разбирането, че децата интуитивно се научават да боравят с новите технологии и не е необходимо да се обръща специално внимание относно формиране на умения в тази посока. Но това че те умеят технически да изпълняват определени операции, не означава, че повечето от тях имат **адекватни ценностни ориентации** и изпълват със съдържание пребиваването във виртуалното пространство. В този смисъл **отговорността пред педагогическите специалисти** по посока изграждане на необходимите умения, разгледани по-горе, без претенция за изчерпателност, ще е от ключово значение за развитието на индивида и обществото в бъдеще време.

ЛИТЕРАТУРА

- Български тълковен речник (2008) София. [Balgarski talkoven rechnik (2008) Sofia.]
- Господинов, В. (2011) (Н)етикет и възпитание с фокус към юношите. София. [Gospodinov, V. (2011) (N)etiket i vazpitanie s fokus kam yunoshite. Sofia.]
- Деларош, П. (2010) Родители, осмелете се да кажете „не“. София. [Delarosh, P. (2010) Roditeli, osmelete se da kazhete „ne“. Sofia.]
- Речник на новите думи в българския език (2010) София. [Rechnik na novite dum i v balgarskia ezik (2010) Sofia.]
- Толстой, Графъ Левъ. (1907) По възпитанието. София. [Tolstoy, Grafa Leva. (1907) Po vazpitanieto. Sofia.]
- Щекин, Г. (2004) Визуална психодиагностика. Изучаване на хората по техния външен вид и поведение. Велико Търново. [Shtekin, G. (2004) Vizualna psihodiagnostika. Izuchavane na horata po tehnia vanshen vid i povedenie. Veliko Tarnovo.]

ИЗТОЧНИЦИ

- <http://www.facebook.com> към – главната интернет страница на Фейсбук към 04.02.2019 г.
- <https://www.facebook.com/amir.f.guttman> Фейсбук- профил на Amir F. Guttman към 04.03.2019 г.
- <https://www.facebook.com/djokovicofficial/?ref=profile> Фейсбук-профил на Новак Джокович 03.02.2019 г.
- <https://www.facebook.com/europeanCouncilPresident/> Фейсбук-страница на Доналд Туск към 01.03.2019 г.
- <https://www.facebook.com/Federer/> Фейсбук-профил на Роджър Федерер към 02.02.2019 г.
- https://www.facebook.com/JunckerEU/?__tn__=%2Cd%2CP-R&eid=ARD85raWb7dNraFEoMJBsoRHwsca0dqNzb0ASfYFnLKm9DiVFQrdby9hho0ukhLabeA94OmwwH_Nx40f Фейсбук-страница на Жан-Клод Юнкер към 13.02.2019 г.
- <https://www.facebook.com/yanne.golev> Фейсбук-профил на Яне Голев към 01.03.2019 г.
- <https://www.facebook.com/> Фейсбук-профил на Mi Go към 17.01.2019 г.
- https://www.facebook.com/pg/muzeikobulgaria/about/?ref=page_internal Фейсбук-страница на „Музейко“; към 13.02.2019 г.
- <https://www.facebook.com/NatGeoBulgaria/> Фейсбук-страница на българското издание на Списание National Geographic към 02.03.2019 г.
- <https://www.facebook.com/NASA/> Фейсбук-страница на NASA – National Aeronautics and Space Administration към 05.03.2019 г.
- <https://www.facebook.com/neda.kovacheva> Фейсбук-профил на Неда Ковачева към 01.03.2019 г.
- <http://rechnik.info/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B8%D0%BB> – „Речник на думите в българския език“ към 11.01.2019 г.
- Поради конфиденциалност адреса не е изписан, а имената и лицето са заличени. Информацията се съхранява от автора на студията към 03.03.2019 г.

Поради конфиденциалност адреса не е изписан, а имената и лицето са заличени.

Информацията се съхранява от автора на студията към 03.03.2019 г.

Поради конфиденциалност адреса не е изписан, а имената и лицето са заличени.

Информацията се съхранява от автора на студията към 03.03.2019 г.

Поради конфиденциалност адреса не е изписан, а имената и лицето са заличени.

Информацията се съхранява от автора на студията към 03.03.2019 г.

Поради конфиденциалност адреса не е изписан, а имената и лицето са заличени.

Информацията се съхранява от автора на студията към 03.03.2019 г.

Поради конфиденциалност адреса не е изписан, а имената и лицето са заличени.

Информацията се съхранява от автора на студията към 03.03.2019 г.

Консултанти:

проф. д-р Грета Дерменджиева,

гл. ас. д-р Иво Пиперков

гл. ас. д-р Антоан Божинев

Постъпила април 2019 г.